

Katri Kantola

Asemanvaihdot viululla

Kuinka oikein harjoittelet niitä?

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikki

Musiikkipedagogi (AMK)

Opinnäytetyö

30.4.2018

Tekijä Otsikko	Katri Kantola Asemanvaihdot viululla - Kuinka oikein harjoittelet niitä?
Sivumäärä Aika	35 sivua 30.4.2018
Tutkinto	Musiikkipedagogi (AMK)
Koulutusohjelma	Musiikki
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikkipedagogi, Viulu
Ohjaaja	MuT, Annu Tuovila
<p>Tarkastelen opinnäytetyössäni viulun asemanvaihtoja ja niiden harjoittelemista. Esittelen asemanvaihtoja viuluteknisestä näkökulmasta sekä tuon esille hieman asemanvaihtojen historiaa. Nostan esille asemanvaihtojen yhteydessä huomioon otettavia seikkoja sekä esimerkkien kera eri asemanvaihtotyypit. Valitsemani nuottiesimerkit auttavat lukijaa havainnollistamaan kirjoittamiani asioita.</p> <p>Kirjallinen aineistoni koostuu pääosin soitonoppaista. Lisäksi olen haastatellut opinnäytetyöni yhteydessä kuutta viulunsoiton ammattiopiskelijaa asemanvaihtojen harjoittelusta.</p> <p>Tekemistäni haastatteluista käy ilmi, etteivät kaikki viulistit harjoittele asemanvaihtoja erikseen yhtenä tekniikan osa-alueena. Monilla viulisteilla ei myöskään ole tarpeeksi tietoa siitä, kuinka harjoitella niitä. Olen kirjannut ylös työni loppupuolelle asemanvaihtojen harjoittelumenetelmiä, joista toivon olevan apua monelle viulistille.</p> <p>Toivon, että työni kannustaa viulisteja kiinnittämään huomiota viulunsoiton tekniikkaan. Uskon tästä työstä olevan apua niille, jotka pohtivat kuinka harjoitella asemanvaihtoja. Toivon, että työni inspiroi myös muita viulupedagogeja kiinnittämään huomiota oppilaidensa soiton tekniikkaan ja löytämään luovia keinoja sen parantamiseksi.</p>	
Avainsanat	viulu, asemanvaihdot, harjoittelu, klassinen musiikki

Author Title	Katri Kantola Shifting on the violin – how do you practice it?
Number of Pages Date	35 pages 30 April 2018
Degree	Bachelor of Music
Degree Programme	Music
Specialisation option	Music Pedagogy, Violin
Supervisor	Annu Tuovila, DMus
<p>This thesis investigates various aspects of shifting and how to practice them. In order to thoroughly explain shifting, I first introduce theoretical aspects of shifting and present a brief history of shifting and its change over time. I introduce different types of shifting with fragments of sheet music that I have chosen carefully to demonstrate the shifting types for the reader. Later in the thesis I bring up matters of which the violinist should take care of during shifting, such as finger pressure, thumb and coordination with the bow.</p> <p>Material for the thesis mainly consists of guide books for violin playing. Furthermore, I have conducted an interview. The interview was designed to investigate the dedication of experienced violinists to shifting and how they practice it.</p> <p>During the writing process of the thesis I have understood the importance of shifting. From the interview, I found out that many violinists don't practice shifting as one separate technical division of violin playing. Furthermore, many violinists don't have enough knowledge of how to practice them. Therefore, I will present good practicing methods for different types of shifting at the end of the thesis and I hope the reader will benefit from them.</p> <p>I wish that my thesis encourages other violinists to pay attention to their violin playing technique and that there will be benefit for those, who are having difficulties in finding ways for practicing shifting. I hope that my thesis also inspires other violin pedagogues to pay attention to their students' violin playing technique and find creative ways of making it better.</p>	
Keywords	violin, practicing, shifting, classical music

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Asemanvaihdot	3
2.1	Historiaa	3
2.2	Asemanvaihtojen teoriaa	4
2.2.1	Miksi asemanvaihtoja tehdään	5
2.2.2	Asemanvaihtotyypit	6
2.3	Asemanvaihtojen opettaminen	9
3	Haastattelu asemanvaihdosta	10
3.1	Haastattelukysymykset	10
3.2	Mitä odotin haastatteluilta ja niiden tuloksilta	12
3.3	Haastattelun tulokset	13
3.3.1	Mitä koet asemanvaihdossa haastavaksi?	13
3.3.2	Harjoitteletko ja kuinka paljon harjoittelet asemanvaihtoja?	14
3.3.3	Kuinka sinulle on opetettu asemanvaihdot?	14
3.3.4	Kuinka sinua on opetettu harjoittelemaan asemanvaihtoja?	15
3.3.5	Miten koet asemanvaihtojen harjoittelun, löytyykö erityisiä ongelmakohtia?	15
3.3.6	Kuinka harjoittelisit seuraavia asemanvaihtoja?	16
3.4	Tulosten puintia	18
4	Huomioon otettavia seikkoja asemanvaihtojen yhteydessä	20
4.1	Sormen paino	20
4.2	Koordinaatio ja jousi asemanvaihtojen aikana	21
4.3	Peukalon asema asemanvaihdossa	21
4.4	Kyynärohjaus	22
5	Asemanvaihtojen harjoittelu	24
5.1	Yleisiä harjoittelutapoja	25
5.2	Nopeat juoksutukset	28
5.3	Apusormen käyttö ja suuret asemanvaihdot	30
5.4	Yhden sormen asemanvaihdot	31
6	Pohdintaa	33
	Lähteet	34

1 Johdanto

Vaikka kuuleekin usein sanottavan, ettei viulunsoitto ole pelkkää tekniikkaa, olen sitä mieltä, että taitavaan musiikin tulkitsemiseen tarvitaan erittäin hiottua teknillistä soittimen hallintaa. Viulunsoitto on vaativaa ja jo ensimmäisten sävelien soittaminen alkuvaiheessa vaatii soittajaltaan taitoa. Viulu poikkeaa soittimena esimerkiksi pianosta siten, että pianonsoitossa kuka tahansa pystyy saamaan helposti äänen ulos painamalla jotain pianon kosketinta. Kun taas kyse on viulusta ja halutaan soittaa jousella, tarvitsee soittaja jonkinlaisen käsityksen äänen muodostamisesta.

Viulunsoiton tekniikka koostuu monesta eri osa-alueesta, jotka yhdessä muodostavat viulunsoiton kokonaisuuden. Se kattaa vasemman käden tekniikan, oikean käden jousitekniikan sekä niiden välisen yhteistyön: koordinaation. Olen sitä mieltä, että yksi viulunsoiton suurimmista sekä haastavimmista tekniikan osa-alueista ovat asemanvaihdot ja siksi päädyinkin kirjoittamaan opinnäytetyöni tästä kyseisestä aiheesta. Olen itse kokenut asemanvaihdot opiskeluideni varrella kinkkisiksi ja joutunut siitä syystä antamaan niille erityistä huomiota. Olen saanut opastusta usealta eri opettajalta ja lisäksi olen itse perehtynyt niihin ja niiden kirjallisuuteen erityisellä tarkkuudella.

Viulunsoiton tekniikan lisäksi olen kiinnostunut harjoittelusta ja sen merkityksestä. Olen päättänyt keskustelemaan opiskelijakollegoideni kanssa jo useampaan otteeseen siitä, kuinka muusikot harjoittelevat. Keskusteluissa on tullut esille, että monilla viulisteilla ei ole aina tietoa siitä, kuinka heidän tulisi harjoitella esimerkiksi jotain tiettyä teknistä osa-alueita viulunsoitossa. Monesti opettajat kehottavat oppilaitaan harjoittelemaan jopa tuntikausia, mutta unohtavat opettaa oppilailleen, miten ja miksi. Opettajat saattavat myös ihmetellä miksi oppilaat eivät edisty halutulla tavalla, vaikka he harjoittelisivatkin säännöllisesti. Saattaa kuulostaa yksinkertaiselta, mutta monesti kyse on siitä, ettei oppilas ole tietoinen, kuinka harjoitella tehokkaasti, tai miten opettaja haluaa oppilaan harjoittelevan. Siksi olen sitä mieltä, että olipa kyse yksinkertaisesta asemanvaihtoista tai Paganinin ensimmäisestä kapriisista, opettajien ja harjoittelijoiden tulisi miettiä huolella, kuinka lähestyä harjoiteltavaa asiaa. Mielestäni on hyvä olla tarkkana siitä, että oppilas ymmärtää miten harjoitella, miksi harjoitella ja mitä tehdä missäkin järjestyksessä. Viulutunnit ovat viikosta vain n. 5% ja oma harjoittelu 95%, jos oletetaan soittotunnin olevan kerran viikossa tunnin mittainen ja harjoitteluun kuluva kolme tuntia päivässä.

Opinnäytetyöni koostuu asemanvaihtojen teoriaosuudesta, jossa kerron yleisesti asemanvaihtoista. Tuon teoriaosuudessa esille teknisen näkökulman ja lisäksi kerron opinnäytetyön neljännessä luvussa tarkemmin käden eri tehtävistä asemanvaihtojen aikana. Olen myös koonnut opinnäytetyöni loppuun listan omasta mielestäni hyviä harjoittelutapoja asemanvaihtoja koskien. Lisäksi olen sisällyttänyt opinnäytetyöhöni haastattelun, jonka tein kuudelle viulunsoiton ammattiopiskelijalle. Haastattelussa selvitin opiskelijoiden ajatuksia asemanvaihtoista ja heidän tottumuksiaan niiden harjoittelun suhteen. Luvun 4.4 käyttämässäni kuvassa mallina toimin minä ja valokuvaajan työn hoiti Andreas Lutz.

Olen tarkoittanut opinnäytetyöni kaikille niille, jotka ovat kiinnostuneet asemanvaihtoista, kuitenkin pääasiallisesti viulistin ammattiin tähtääville tai jo ammattiin valmistuville opiskelijoille. Olen tarkoituksella kirjoittanut työhöni joitakin ehkä itsestäänkin selviä asioita siksi, että haluan myös viulunsoittoa harrastavien hyötyvän työni lukemisesta.

2 Asemanvaihdot

2.1 Historiaa

Yksi ensimmäisistä kerroista, kun asemanvaihdon kaltainen termi mainittiin viulunsoitossa, löytyy 1700-luvun alkuvuosilta. Saksankielessä yleinen termi asemanvaihdolle oli *Applicatur* tai *Application*. Italiassa puolestaan *manico* -termi oli yhdistetty asemanvaihtoihin. Vuonna 1709 sävelletty Torellin viulukonsertto Op. 8, No.7 sisältää ohjeen *sopra il manico tutto*. Ohje on merkitty tietylle kohdalle kappaleesta ja tämä mitä ilmeisemmin tarkoittaa, että merkityn kohdan kaikki sävelet tulisi soittaa ensimmäisen aseman yläpuolelta. (Boyden 1965, 251-252.)

Se, kuinka asemanvaihtoja on teknisesti tehty, on hieman vaihdellut läpi historian. Barokin aikana viulistit soittivat täysin ilman olkatukea ja siitä syystä vielä tänäkin päivänä barokkiviulistit joutuvat tukemaan asemanvaihtojen aikana soitintaan enemmän vasemman käden peukalolla ja olkapäällä, tai jommallakummalla niistä. Barokkiviulistien peukalo on käsitykseni mukaan asemanvaihtojen aikana enemmän itsenäinen ja liikkuu paikasta toiseen omassa tempossaan, kun taas puolestaan modernien viulistien ajattelutapaan kuuluu, että käsi kulkee yhtenä pakettina, peukalo mukaan lukien. Myös nykyisen ajattelutavan mukaan olkapäällä tulisi tukea soitinta silloin, kun tehdään asemanvaihtoja ylöspäin ylimmissä asemissa. Asemanvaihtoja alaspäin tehtäessä viulua tuetaan joko olalla tai leualla, jotta soitin ei pääse liikkumaan käden liikkeen mukana pois päin soittajasta. On toki olemassa koulukuntia, joiden mukaan olkapään seudun tulisi olla täysin rentona koko ajan, asemanvaihdosta riippumatta.

Nyky aikaan mentäessä asemanvaihtojen virtuoosisuus on mielestäni kehittynyt huomasti. Jos vertaa 1700-luvun barokkiaikaisia kappaleita 2000-luvulla sävellettyyn moderniin kappaleeseen, voidaan huomata, että asemanvaihdot eivät pelkästään ole yleistyneet sävellyksissä, vaan myös tulleet haastavammaksi useasta eri syystä. Yksi suuri syy tähän lienee musiikkityylin vaihtuminen barokkimusiikista romanttisemmaksi, aina moderniin nykymusiikkiin saakka. Aiemmin käytettyjen klassisten asemanvaihtojen sijasta soittajat joutuvat harjoittelemaan modernissa musiikissa kummallisiltakin tuntuvia vaihtoja, jotka eivät ehkä soittajan korvaan kuulosta aluksi ollenkaan loogiselta. Vaihto voi olla esimerkiksi joku ei niin tuttu intervalli taikka suuri hyppy läpi koko otelaudan ja siksi soittaja joutuu harjoittelemaan vaihtoa erityisen huolellisesti. Haastavuutta nykyajan kap-

paleisiin tuo omalta osaltaan myös se, että soitettavat kappaleet voivat olla tempomerkinnöiltään erittäin nopeita. Tempomerkintä voi muuttua tiuhaan tahtiin ja samaan aikaan nuottiarvot voivat olla hyvinkin pieniä. Jos tähän lisätään vielä moderneissa kappaleissa usein vastaan tulevia suuria asemanvaihtohyppyjä toinen toisensa jälkeen, joutuu soittaja todellisen harjoittelun eteen.

2.2 Asemanvaihtojen teoriaa

Viulussa on neljätoista asemaa, jossa kaikki vasemman käden sormet pystyvät soittamaan vielä otelaudan päällä. Tästä ylöspäinkin voidaan mennä, mutta nuotit otelaudan jälkeen soitetaan yleensä huiluääninä, koska sormelle ei löydy vastatukea otelaudasta kielen toisella puolella. Neljännessätoista asemassa, joka E-kielellä alkaa sävelestä E⁴, neljässormi soittaa nuotin A⁴ aivan otelaudan reunalla.

Käden kehys kapenee ylempiin asemiin mentäessä. Kehyksen laajuus 7. asemassa on vain puolet 1. aseman laajuudesta (Galamin 1985, 28). Tämä tarkoittaa sitä, että ensimmäisessä asemassa soitettaessa sormien väliin jää tuplasti tilaa verrattuna seitsemänteen asemaan.

Asemanvaihdon soitettava nopeus tulisi olla aina suhteessa kappaleen yleistempoon. Nopeammissa kappaleissa asemanvaihdot suoritetaan yleensä nopeammin ja hitaammissa kappaleissa hitaammin. Galaminin mukaan yksi usein havaittavista virheistä asemanvaihtojen yhteydessä on asemanvaihtoliikettä edeltävän säveln keston lyhentäminen. Soittaja on usein asemanvaihdosta huolissaan ja siksi kadottaa rytmisen kontrollin ja näin suorittaa hermostuksissaan liikkeen liian aikaisin. Virheen syy on siis psykologinen ja soittajan tulisi kiinnittää tietoisesti huomiota asemanvaihtoa edeltävän säveln soitiniin sekä keston. (Galamin 1985, 29-30.) Simon Fischer puolestaan kirjoittaa, että aika asemanvaihtoon tulisi ottaa asemanvaihtoa edeltävältä säveleltä (Fischer 2013, 243). Oma näkemykseni on, että asemanvaihdon yleiskuva tulisi olla rauhallinen suhteessa kappaleen luonteeseen. Vaihdon ei missään nimessä tulisi tuntua äkkinäiseltä tai hätäisesti tehdyltä. Vaikka asemanvaihto suoritettaisiinkin nopeassa juoksutuksessa nopeasti, tulee sen olla kontrolloitu ja jokaisen liikkeen hallittu. Asemanvaihdon jälkimmäisen nuotin tulisi olla tempollisesti kohdallaan ja toisaalta asemanvaihtoa edeltävä sävel tulisi soittaa myös loppuun asti. Tässä korvalla on tärkeä osa kuuntelemisen kannalta.

Asemanvaihoissa on aina kaksi nuottia, jotka pitää ottaa huomioon: sävel, jonka soitat viimeisenä vanhassa asemassa ja sävel, jonka soitat ensimmäisenä asemanvaihdon jälkeen uudessa asemassa. Sellaisessa asemanvaihdossa, jossa tarvitaan kahta sormea (esimerkiksi ensimmäiseltä sormelta kolmannelle sormelle tehtävässä vaihdoissa), voidaan valita, tapahtuuko liuku vanhalla sormella vai uudella sormella. Soittaja voi siis päättää, haluaako hän tehdä asemanvaihtoliikkeen uuteen asemaan vanhalla sormella vai haluaako hän ensin laittaa uuden sormen kielelle ja sen jälkeen tehdä asemanvaihtoliikkeen, jolloin tapahtuu pieni glissando uuden aseman ensimmäiselle nuotille mentäessä. Mikäli uuden aseman eteen tulevaa glissandoa ei haluta kuuluviin, tehdään asemanvaihto yleensä vanhalla sormella. Mikäli kappaleen tyyli tai karaktääri sen vaatii, tai muuten vain halutaan kuuluviin pieni glissando juuri ennen uutta asemaa, tehdään vaihto uudella sormella. Esimerkiksi tangomusiikille tämä on hyvin tyypillistä.

Aivan kuten uuden ja vanhan sormen kanssa, soittajalla on myös vapaus valita, soittaako hän asemanvaihdon uudella vai vanhalla jousella. Valinnaksi jää myös, soittaako soittaja vaihdon legatolla vai erikseen, mikä nuotti on työntöjousella ja mikä vetojousella. Mielestäni kuitenkin on helpompi suunnitella jousitukset niin, että ylöspäin mentäessä jousi soittaa työnnön ja alaspäin puolestaan vedon. Käsien on helpompi tehdä asioita peilikuvana.

Asemanvaihdot ylöspäin ovat viulisteille helpompia, kuin alaspäin tehtävät vaihdot. Tämä johtuu siitä, että alaspäin mentäessä käden liike vetää soitinta pois soittajastaan ja soittaja joutuu pitämään soitinta napakammin paikoillaan leuan ja solisluun välillä, jolloin lihakset joutuvat olemaan jännittyneessä tilassa. Ylöspäin mentävissä asemanvaihoissa käsi työntää soitinta soittajaansa kohden, mikä luonnollisesti lisää soittimen kannattelevuutta. (Gerle 1983, 98.)

2.2.1 Miksi asemanvaihtoja tehdään

Viulunsoitossa ensimmäinen asema on usein se, jota lähdetään opettamaan oppilaalle ensimmäisenä. Siinä käsi on luonnollisesti viulun kaulalla, lähellä viritystappeja. Sävelet, joita ensimmäisessä asemassa voidaan soittaa, ovat rajalliset: pienestä G:stä aina kaksiviivaiseen H:hon asti. Mikäli halutaan soittaa kaksiviivaisen H:n yläpuolelta, soittajan tarvitsee siirtää kättä otelaudalla, eli vaihtaa asemaa. Asemanvaihtoja tehdään siis esimerkiksi sen takia, jos soitettava nuottikuva sen vaatii.

Asemanvaihtoja tehdään kuitenkin myös muista syistä. 1900-luvun puolella välissä saksalainen viulupedagogi Hugo Seling tuomitsee kirjoittamassaan kirjassaan käsityksen siitä, että asemanvaihtoja tehtäisiin pääasiallisesti sen takia, että saataisiin sävelaluetta laajennettua. Hänen mukaansa asemanvaihtojen suurin merkitys on musiikkiesteettinen. Kaikki kielet eri asemissa soitettuina soivat erisävyisesti. Sävy, sointiväri ja erilaiset vivahteet viulumusiikissa etsitään viulun kielten erilaisen soinnin mukaan. (Louhivuori 1998, 201.)

Viulu siis soi eri tavoin eri kielillä soitettuna. Yleensä, kun pyritään saamaan tummaa sävyä, soitetaan alemmilla kielillä. Esimerkiksi kun G- kielellä soitetaan yläasemissa, sointi on kuulijalle tummaa, tuhtia ja intensiivistä. A- ja varsinkin E-kieli soivat puolestaan kirkkaasti.

1700-luvun puolen välin jälkeen Leopold Mozart kirjoitti kirjoittamaansa kirjaan, että asemien käyttöön on kolme eri syytä: välttämättömyys, mukavuus ja sirous. Välttämättömyys kuvastaa sitä, että nuottikuva ei ole soitettavissa sen sävelkorkeutensa takia ilman asemanvaihtoa. Mukavuus syynä asemanvaihtoihin Mozartin mukaan on se, jos nuotit sijaitsevat kaukana toisistaan, eikä niitä muuten hankaluuksitta pystytä soittamaan. Siroudeksi hän puolestaan kuvaa tilannetta, jossa nuotit ovat lähellä toisiaan ja ne voidaan helposti soittaa samalla kielellä. Tällöin voidaan saavuttaa tasainen ääni, sekä tasaisempi ja laulavampi esitysilme. (Mozart 1787/1988, 146-147.)

Asemanvaihtoja voidaan tehdä myös silloin, jos soittaja haluavaa käyttää asemanvaihtoa tulkinnan keinona. Asemanvaihdolla voidaan saada aikaan esimerkiksi silta kahden sävelen väliin, jolloin sävelten välit tulevat myös kuuluviin pienenä glissandona. Tätä voi verrata esimerkiksi aariaa laulavaan oopperalaulajaan, joka laulaa sävelet yhtenäisenä linjana, eikä irrallisina nuotteina.

2.2.2 Asemanvaihtotyypit

Asemanvaihdot voidaan jaotella sen mukaan, kuinka ne tehdään. Olen seuraaviin asemanvaihtotyyppihin tehnyt itse nuottiesimerkit havainnollistamaan lukijalle paremmin sen, millainen asemanvaihto on kyseessä.

Ensimmäinen asemanvaihtotyyppi on vapaankielen aikana tapahtuva asemanvaihto. Tämän tyyppinen asemanvaihto on yleinen ja soittajat usein pyrkivät käyttämään tällaista

asemanvaihtoa silloin, kun asemanvaihto halutaan täysin kuulumattomiin ja soitettava nuottikuva sen sallii. Tämänlainen asemanvaihto on hyvä myös nopeissa juoksutuksissa, sillä se antaa kädelle pienen oman ajan tehdä vaihto vapaankielen soidessa.

Kuvio 1. Asemanvaihto, joka tapahtuu vapaankielen kautta

Asemanvaihto voidaan tehdä yhden sormen liu'ulla. Tämänlainen asemanvaihtotyyppi tarkoittaa, että asemanvaihto tapahtuu samaa sormea käyttäen: sama sormi soittaa vanhan aseman viimeisen sävelen sekä uuden aseman ensimmäisen sävelen. Tässä asemanvaihdossa on miltei mahdottomuus saada liukumisliike täysin kuulumattomiin. Siitä syystä johtuen vaihdon intonaatiota on siis helppo tarkkailla ja ohjata reaaliaikaisesti korvalla. Yhdellä sormella soitettava asemanvaihto on erityisen hyvä sellaisissa kohdissa, joissa halutaan saada pientä glissandoa aikaan, esimerkiksi jos tyyllisuunta sen vaatii.

Kuvio 2. Asemanvaihto, joka tapahtuu yhden sormen liu'ulla

Asemanvaihto voidaan tehdä myös niin, että se tapahtuu ylöspäin mentäessä alemmalta sormelta ylemmälle sormelle, (esimerkiksi ensimmäiseltä sormelta kolmannelle) ja alaspäin mentäessä ylemmältä sormelta alemmalle sormelle (esimerkiksi kolmannelta sormelta ensimmäiselle sormelle).

Kuvio 3. Asemanvaihto, joka tapahtuu ylöspäin mentäessä alemmalta sormelta ylemmälle sormelle ja alaspäin tultaessa ylemmältä sormelta alemmalle sormelle

vitsee soittaa vain muutamia säveliä eri asemassa. (Galamian 1985, 28). Mielestäni puoliasemanvaihdos voi tarvittaessa olla hyvinkin toimiva, etenkin nopeissa juoksutuksissa, mutta vaatii soittajaltaan harjaantunutta vasemman käden hallintaa.

2.3 Asemanvaihtojen opettaminen

Olen sitä mieltä, että oppilaille tulisi opettaa asemanvaihtoja ja niihin valmistavia liikkeitä heti viulunsoiton alkuvaiheessa. Näin voidaan edesauttaa sitä, että asemanvaihtoliikkeestä tulisi oppilaalle mahdollisimman helppo sekä luonnollinen. Lapsi oppii varhaisessa iässä nopeasti matkimalla, eikä kyseenalaista asioita turhaan. Usein saattavat vaihdot tuottaa ongelmia vielä ammattiopinnoissakin niin ergonomian, intonaation kuin sujuvuudenkin suhteen, vaikka opettaja alkaisikin harjoittamaan asemanvaihtoja oppilailleen jo viulunsoiton alkumetreillä.

En ole ainoa, joka puoltaa ideaa asemanvaihtojen opettamisesta oppilaalle hänen varhaisessa viuluopintojen vaiheessaan. Myös saksalaisen viulupedagogi Hugo Selingin mukaan asemien opettelu tulisi aloittaa jo heti alkeistasolla. (Louhivuori 1998, 202.) Myös Simon Fischerin mukaan asemanvaihtoja tulisi käydä läpi oppilaan varhaisessa iässä: mitä aikaisemmin oppilas tutustutetaan yläasemiin, sen parempi. Hänen mukaansa tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että oppilaan pitäisi soittaa liian vaikeita asioita hänen taasoinsa nähden. Mikäli oppilas pystyy laulamaan asteikon sävelet puhtaasti, hän pystyy myös soittamaan ne yhtä sormeaa käyttäen. Fischerin mukaan oppilaalle tulisi esitellä yläasemat yhden sormen asteikon avulla, mikä tarkoittaa sitä, että asteikon sävelet soitetaan vain yhtä sormeaa käyttäen. Näin oppilaalle tulevat tutuksi yläasemat jo soiton varhaisessa vaiheessa. (Fischer 2013, 236.)

Mielestäni yksi hyvä opetustapa asemanvaihdolle alkeisopetuksessa ovat huiluäänet. Huiluäänien avulla saa haluttaessa tuntumaa koko otelaudan pituudelta. Huiluäänien soittamisessa löytyy muitakin hyviä puolia: käsi joutuu pakostikin olemaan ilman puristusta ja soitettavat sävelet täytyvät olla puhtaita, jotta huiluäänet syttyvät. Samaan aikaan jousen tulee kulkea suoraan kontrolloidulla nopeudella sekä oikeanlaisella painolla. Colourstrings on ensimmäinen metodi jousisoitinten parissa, joka käyttää luonnollisia huiluääniä systemaattisesti soittajan teknisten taitojen kehittämisessä (Colourstrings 2015).

3 Haastattelu asemanvaihtoista

Tein viulunsoiton ammattiopiskelijoiden kanssa haastattelun asemanvaihtoista ja niiden harjoittelemisesta. Halu haastatella muita opiskelijoita lähti siitä, kun aloin pohtia asemanvaihtojen harjoittelua opiskelijan näkökulmasta. Halusin selvittää sen, miten muut opiskelijat näkevät asemanvaihtojen harjoittelun ja kuinka paljon ja ennen kaikkea, miten he niitä harjoittelevat.

Haastattelin kuutta ammattiopiskelijaa helmi-maaliskuussa 2018. Haastateltavien joukosta yksi oli miespuolinen opiskelija ja loput naisia. Kaikki opiskelijat eivät olleet samalla vuosikurssilla opinnoissaan, vaan osa oli vielä alkutaipaleella ja osa puolestaan pian valmistumassa. Haastattelut kestivät kaikki 15-25 minuuttia. Tässä ajassa esitin haastateltaville kysymyksiä, joihin vastauksina he kertoivat omat näkemyksensä. Samalla kävimme keskustelua. Olin ohjeistanut haastateltaville ottaa viulut mukaan, sillä heidän tuli demonstroida minulle haastattelussa muutamaa harjoittelutapaa. Haastattelut äänitettiin opinnäytetyön kirjoittamisprosessia varten.

Ensimmäinen ja toinen henkilö joita haastattelin helmikuussa 2018 olivat toisen vuosikurssin viulupedagogiaa opiskelevia naispuolisia henkilöitä Ammattikorkeakoulu Metropoliasta. Kolmas ja neljäs haastattelu sijoittuivat myös helmikuulle. Nämä haastateltavat olivat naispuolisia henkilöitä Metropolian toiseksi viimeisellä vuosikurssilla, eli kolmannen vuoden opiskelijoita. Viides henkilö oli naispuolinen opiskelija Hollannista, Ütrechting konservatoriosta. Hän suoritti maisteriopintoja viulunsoitosta ja haastattelu käytiin Skypen välityksellä maaliskuussa. Kuudes opiskelija oli miespuolinen toisen vuoden viulupedagogiopiskelija Metropolialta. Häntä haastattelin myös maaliskuussa.

3.1 Haastattelukysymykset

Haastattelu koostui kahdeksasta eri kysymyksestä. Tähän sisältyi kolme nuottiesimerkkiä, joihin haastateltavien tuli demonstroida harjoittelutapoja. Loput viisi kysymystä koskivat asemanvaihtoja ja sitä miten haastateltavat olivat tottuneet niitä harjoittelemaan.

Kysyin haastattelussa yleisiä kysymyksiä asemanvaihtoista ja niiden harjoittelusta. Halusin kuulla, millaisia ajatuksia opiskelijoilla on asemanvaihtoja koskien sekä kuinka he kokevat niiden haastavuuden. Vaihtoehtona haastatteluille olisin voinut perehtyä enemmän teorian lukemiseen ja pyytää ammattilaisten näkemyksiä asiasta. Sen sijaan koin

hyödyllisemmäksi kuulla opiskelijoiden henkilökohtaisia näkemyksiä. Opiskelijathan juuri viettävät paljon aikaa tällä hetkellä asemanvaihtojen parissa ja niitä harjoitellen.

Ensimmäisenä esitin haastateltaville kysymyksen siitä, mitä he kokevat asemanvaihdossa haastavaksi. Mielipiteeni tästä on se, että asemanvaihto teknisestä haastavuudesta johtuen usein katkaisee tai vähintäänkin häiritsee musiikillista mielikuvaa, joka soittajalla on. Toisin sanoen, asemanvaihto hallitsee soittajan soittamaa musiikkia, eikä soittaja välttämättä pysty soittamaan ulos sitä, miten musiikki täydellisyydessään hänen sisällään soi. Myös intonaatio luo omat haasteensa soittajalle asemanvaihtojen yhteydessä. Itse ajattelen niin, että jos asemanvaihto ”epäonnistuu” esiintymistilanteessa, soittaja ei ole harjoitellut vaihtoa tarpeeksi tai riittävällä keskittymisellä. Uskon vahvasti siihen, että kun viulisti on harjoitellut vaihdon monipuolisesti ja ymmärtänyt sen perinpohjaisesti, vaihdon pitäisi onnistua, jos keskittyminen on kohdallaan.

Toisena kysymyksenä kysyin haastateltavilta harjoittelevatko he tai kuinka paljon he harjoittelevat asemanvaihtoja. Minua ei viulunsoiton alkuvaiheessa opastettu ollenkaan harjoittelemaan asemanvaihtoja erikseen yhtenä tekniikan osa-alueena. Vasta myöhemmin, opintojeni myötä opettajani ovat panostaneet minun kohdallani siihen, että ymmärrän miten ja miksi eri tekniikan osa-alueita tulisi harjoitella. Nykyään kysyn itseltäni miksei asemanvaihtoja tulisi harjoitella. Harjoitellaanhan myös intonaatiota, oikean käden joussitekniikkaa ja vibratoakin.

Halusin tuoda haastatteluun myös pedagogista näkökulmaa. Kysyin opiskelijoilta, kuinka heille oli opetettu asemanvaihdot ja kuinka heitä oli opetettu harjoittelemaan niitä. Käsitökseni on, etteivät opettajat poikkeuksia lukuun ottamatta panosta jokaisen oppilaansa kohdalla asemanvaihtojen harjoitteluun riittävällä tasolla. Toivon kuitenkin salaa, että olen väärässä ja tuloksista selviäisi, että opettajat paneutuvat asemanvaihtoihin jokaisen oppilaan kohdalla.

Edellä mainittujen kysymysten lisäksi halusin tietää, miten haastateltavat kokevat asemanvaihtojen harjoittelun ja löytyykö niiden harjoittelussa jotain erityisiä ongelmakohtia. Asemanvaihtojen harjoittelu voi olla ongelmallista silloin, jos oppilas ei tiedä kuinka harjoitella niitä, tai opettaja ei ole osannut ohjeistaa oppilastaan tarpeeksi selvästi. Tällöin oppilas voi kokea osaamattomuuden ja turhautumisen tunteita, kun helpotkin asemanvaihdot menevät syyttä pieleen. Olen sitä mieltä, että harjoittelun tulisi olla mukavaa ja sellaista, josta soittaja nauttii. Siksi opettajalla on suuri vastuu löytää keinot oppilaan motivoimiseen ja harjoittelun ilon löytämiseen.

Haastatteluun sisältyi lisäksi kolme helpohkoa nuottiesimerkkiä eri asemanvaihtoista, joihin olin laittanut valmiit sormitukset. Nämä asemanvaihtoesimerkit olivat hyvin tavallisia asemanvaihtoja: Vaihto, joka tapahtuu samalla sormella, suuri asemanvaihto hyppy ylöspäin sekä ylöspäin menevä asemanvaihto, jossa vaihto tapahtuu alemmalta sormelta ylemmälle sormelle. Olen aina ollut hyvin kiinnostunut siitä, kuinka muut viulistit harjoittelevat ja millaisia eroavaisuuksia ilmenee harjoittelussa heidän välillään. Esitin haastateltaville asemanvaihtoesimerkit yksi kerrallaan, minkä jälkeen kysyin, kuinka opiskelijat lähtisivät lähestymään kutakin vaihtoa. Heidän tuli demonstroida viulun kanssa, millaisia harjoittelutapoja heillä olisi kullekin asemanvaihtoesimerkille. Esimerkit löytyvät kappaleesta 3.3.6, *kuinka harjoittelisit seuraavia asemanvaihtoja?*

3.2 Mitä odotin haastatteluilta ja niiden tuloksilta

Sen lisäksi, että minä sain haastattelusta paljon irti, toivoin että myös haastateltavat kokisivat siitä jotain hyötyä. Halusin, että haastattelut toimisivat eräänlaisina inspiroivina paketteina haastateltaville. Toivoin, että he havahtuisivat pohtimaan asemanvaihtoja syvällisemmin ja joko haastattelun yhteydessä tai sen jälkeen löytäisivät inspiraation tutkia omia asemanvaihtojaan enemmän. Olisi esimerkiksi hienoa, jos haastateltavat oivaltaisivat haastattelun yhteydessä uusia harjoittelutapoja tai menetelmiä pohtiessaan asemanvaihtojen harjoittelua.

Toivoin ennen haastattelua, että sen tulokset yllättäisivät minut. Halusin kokea itse pieniä ahaa- elämyksiä, kun kuuntelen haastateltavien mietteitä. Ehkäpä löytäisin uusia näkökulmia tai tapoja asemanvaihtojen harjoitteluun tai uusia ideoita niiden opettamiseen.

Täytyy kuitenkin myöntää omat ennakkoluuloni. Olin melkein pä varma siitä, että suurimmalla osalla haastateltavista ei ole laaja-alaista käsitystä siitä, kuinka harjoitella asemanvaihtoja monipuolisesti. Ajattelin ennen haastatteluja, että jokaisella haastateltavalla löytyy jonkinlainen tapa asemanvaihtojen harjoitteluun, mutta heillä ei ole käytössään ns. lokerikko, josta he voisivat valita eri harjoittelutapoja erilaisiin asemanvaihtoihin. Tämä juontanee juurensa sinne, kuinka heille on opetettu asemanvaihtojen harjoittelua.

Arvelin, että vaikeimmiksi asioiksi asemanvaihtojen yhteydessä mainitaan intonaatio, isot asemanvaihdot, nopeat vaihdot ja käden taikka peukalon turha takertuminen viulun

kaulalla. Erityisiä ongelmakohtia voisi ilmetä koordinaatiossa, sormen oikeanlaisen painon löytymisessä asemanvaihdon aikana ja intonaation tarkka löytyminen vaihdon yhteydessä.

Minulla on sellainen käsitys, etteivät useimmat opiskelijat harjoittele asemanvaihtoja erikseen yhtenä tekniikan osa-alueena. Tämän pohjalta ennakoin, että haastateltavat harjoittelevat asemanvaihtoja vasta silloin, kun vastaan tulee vaikeanpuoleinen vaihto, jota heidän täytyy harjoitella. Oletin, että haastateltavat alkavat etsiä uutta heille tuntematonta asemanvaihtoa hapuillen vaihdon säveliä otelaudalla esimerkiksi pianoa tai laulua apuna käyttämisen sijasta.

Arvelin myös, että kun kysyn haastateltavilta kysymyksiä, erityisesti liittyen kolmeen valitsemaani asemanvaihtoesimerkkiin, haastateltavien täytyy miettiä hetkeä pidempään, kuinka harjoittelisivat niitä. Oletin, että vastaukset eivät tule kuin apteekin hyllyltä.

3.3 Haastattelun tulokset

3.3.1 Mitä koet asemanvaihdossa haastavaksi?

Haastattelussa kävi ilmi, että useimmat opiskelijoista kokivat haastavaksi suuret hyppyt otelaudalla. Peukalolla tarraaminen, liika sormien paino ja puristava ote vasemmassa kädessä hankaloittivat asemanvaihtoliikettä myös usealla. Käden rentouden löytäminen erityisesti ylemmissä asemissa tapahtuvissa vaihdossa sekä oikean liikeradan etsiminen asemanvaihdon yhteydessä tuotti ongelmia osalle oppilaista. Pieni osa haastateltavista koki soittavansa asemanvaihdot liian hyppivällä tavalla sormella liukumisen sijasta. Haastavaksi koettiin myös uusien asemanvaihtojen oppiminen. Kun on toistanut monta kertaa vaihdon ja luulee oppineensa sen, se epäonnistuu seuraavalla kerralla uudelleen.

Vain yksi haastateltavista mainitsi koordinaation olevan yksi haastavimmista asioista asemanvaihdon aikana. Hänen mukaansa on haastavaa koordinoita oikeaa ja vasenta kättä tekemään yhteistyötä niin, että vaihto saadaan kuulumattomiin.

Melkein jokainen haastateltavista mainitsi intonaation keskeisimmäksi ongelmaksi vaihdon yhteydessä. Asemanvaihtoliike itsessään, etenkin suuret vaihdot otelaudalla, tarvitsevat keskittymistä soittajalta ja tämä taas vaikeuttaa huomion pitämistä intonaatiossa.

Tällöin halutulle sävelle pääseminen puhtaasti hankaloituu, etenkin kun puhutaan korkeammista asemista.

Muita haastavia asioita asemanvaihoissa mainittiin olevan uudella sormella tapahtuvat liu'ut, koko käden mukana tuleminen sekä asemanvaihtojen pitäminen yhtenäisenä liikkeenä.

3.3.2 Harjoitteletko ja kuinka paljon harjoittelet asemanvaihtoja?

Haastattelun myötä selvisi, että jokainen harjoittelee asemanvaihtoja jonkin verran. Suurin osa haastateltavista ei harjoittele asemanvaihtoja erikseen yhtenä tekniikan osa-alueena. Mekein kaikki harjoittelevat vaihtoja ainoastaan soitettavan kappaleen yhteydessä tai silloin, kun niitä muuten tulee vastaan ohjelmistossa. Muutama kertoi harjoittelevansa asemanvaihtoja vain todella harvakseltaan. Osalla opiskelijoista kuitenkin löytyi muutamia asemanvaihtoharjoituksia, joita he soittavat jaksoittain säännöllisesti. Yksi oppilaista käyttää silloin tällöin asemanvaihtojen harjoittelussa Otakar Ševčíkin tekniikkakirjaa nimeltään *School of Violin Technics, Opus 1, Book 3*.

3.3.3 Kuinka sinulle on opetettu asemanvaihdot?

Suurimmalle osalle haastateltavista ensimmäiset asemanvaihdot oli opetettu sen verran kauan aikaa sitten, etteivät he muistaneet tarkalleen yksityiskohtia. Muutaman oppilaan kohdalla opettaja oli käyttänyt etydi- tai harjoitusvihkoa ja edennyt järjestelmällisesti sen mukaan. Tällaisia vihkoja olivat Giorgio Consolinin *Le Posizioni Del Violino* sekä Erich ja Elma Dofleinin *The Doflein Method, The violinist's Progress, Volume III, The second and third positions*. Haastattelussa kävi ilmi, että osan kohdalla opettaja ei ollut käyttänyt asemanvaihtojen harjoitteluun erityistä harjoitusvihkoa, vaan asemanvaihtoja käytiin läpi ja harjoiteltiin sen mukaan, miten ne ohjelmistossa tulivat vastaan. Muutaman kohdalla opettaja oli kehittänyt harjoituksia asemavaihtojen opetteluun esimerkiksi seuraavasti: oppilas soittaa ensin A-kielellä kahden legatolla sormet 1 – 3 – 3 – 1 ja sen jälkeen samat sävelet liukumalla, vain ykkössormea käyttäen. Haastateltavan mukaan tässä harjoituksessa tulisi selvästi kuulua glissando, jotta oppilas kuulee vaihdon ja pystyy näin hakemaan oikeaa säveltä selvemmin.

Yhdelle haastateltavista oli opetettu, että asemanvaihdossa sormi kevennetään, viedään uuteen asemaan kevyesti ja sormen saavuttaessa määränpäättään (uutta asemaa),

sormi hiljalleen painetaan takaisin otelautaan. Käden tulisi liikkua otelaudalla yhtenä kimpaleena.

3.3.4 Kuinka sinua on opetettu harjoittelemaan asemanvaihtoja?

Melkein jokainen haastateltava oli opetettu harjoittelemaan asemanvaihtoja toistojen avulla. Yksi haastateltavista kertoi opettajan ohjeistaneen häntä toistamaan asemanvaihtoa edestakaisin niin kauan, että se sujuu. Yhdelle haastateltavista opettaja oli sanonut, että kun vaihto menee viisi kertaa peräkkäin oikein, sen jälkeen se on hyvä. Kahdelle haastateltavista opettaja oli opettanut, että asemanvaihtoa tulisi harjoitella apusormen avulla, mikäli mahdollista. Yksi haastateltava oli opetettu harjoittelemaan asemanvaihtoa toistojen lisäksi äänekkäästi, jotta vaihto kuuluu selvästi. Yhdelle haastateltavista opettaja oli painottanut toistoja, muttei kertonut erikseen, kuinka käyttää toisto – menetelmää tai kuinka muuten harjoitella vaihtoja. Yksi haastateltavista oli ohjeistettu harjoittelemaan rytmien avulla.

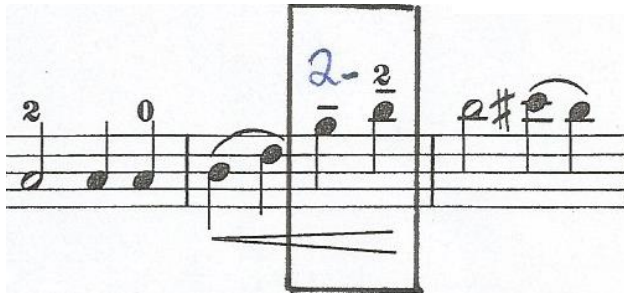
3.3.5 Miten koet asemanvaihtojen harjoittelun, löytyykö erityisiä ongelmakohtia?

Puolet haastateltavista sanoi, ettei koe isompia ongelmia yleisesti asemanvaihtojen harjoittelussa. Yksi heistä lisäsi, että ongelmia saattaa ilmetä tapauskohtaisesti, esimerkiksi silloin, jos asemanvaihto ei ole tuttu ja sitä joutuu hakemaan pidemmän aikaa. Yhdelle haastateltavista asemanvaihtojen suurin haaste on, kun joudutaan käyttää suuria hypyjä ja hahmottamaan suuria välimatkoja otelaudalla. Yksi haastateltavista kertoi, että erityyppiset asemanvaihdot, kuten kurotukset tai uuden sormen liu'ut, ovat olleet haastavia, sillä häntä oli alkuvaiheessa opastettu soittamaan vaihdot ainoastaan apusormeaa käyttäen.

Yksi haastateltavista kertoi, että hänelle suurin ongelmakohta liittyy koordinaatioon. Hänen mukaansa alaspäin menevää vaihtoa on vaikeampi koordinoita kuin ylöspäin tehtävää vaihtoa, sillä liike ylöspäin tuntuu luonnollisemmalta keholle kuin alaspäin mentävä liike. Yksi tuumi, että asemanvaihtojen harjoittelussa hän menee kuin virran mukana. Jokaista asemanvaihtoa harjoitellaan tapauskohtaisesti tyylillään.

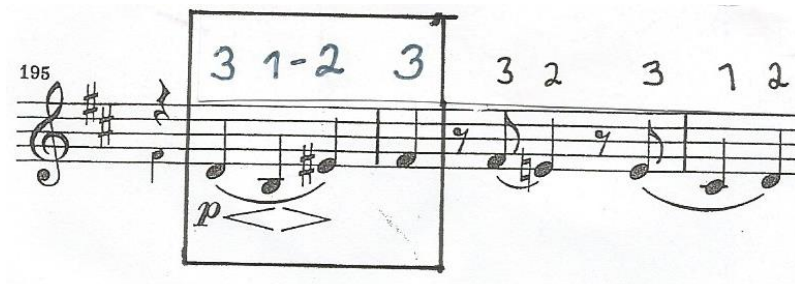
Yksi haastateltavista koki asemanvaihtojen harjoittelun olevan kivaa. Yksi heistä taas kertoi asemanvaihtojen harjoittelun olevan tylsää, sillä joskus yksittäisen asemanvaihdon opettelussa menee liian kauan aikaa.

3.3.6 Kuinka harjoittelisit seuraavia asemanvaihtoja?

Kuvio 6. Asemanvaihto ylöspäin yhdellä sormella. Shostakovich: Five pieces for 2 violins and piano: Prelude 1, 1-viulun tahdit no. 9-11

Haastateltavista suurin osa lähtisi harjoittelemaan tämän tyylistä asemanvaihtoa siten, että he etsisivät soittavat sävelet ensin ilman asemanvaihtoa sormituksella 2 – 4 ja sen jälkeen vasta alkaisivat harjoitella vaihtoa yhdellä sormella. Yksi haastateltavista kertoi harjoittelevansa tätä vaihtoa myös soittamalla ensimmäisessä asemassa G – A – H sävelet sormilla 2 – 3 – 4, jotta itse asemanvaihdon väliin jäävät nuotit tulevat myös tutuiksi ja välimatka hahmottuu paremmin. Suuri osa opiskelijoista harjoittelisi tätä vaihtoa legato-avulla, jotta glissando saadaan selvästi kuuluviin. Vain pieni osa harjoittelisi erilaisien rytmien avulla.

Kuvio 7. Asemanvaihto ylöspäin kahta sormeä käyttäen. Brahms: Sonaten für Klavier und Violine, Sonate No. 3 in d-minor. Ensimmäisen osan tahdit no. 195-197

Jokainen haastateltavista alkaisi harjoitella tätä vaihtoa vasta sen jälkeen, kun nuotit ovat selvillä ja melodia korvassa. Tähän heistä osa käyttäisi apuna ensimmäistä asemaa ja soittaisivat sävelet ensin ensimmäisessä asemassa sormilla 4 – 2 – 1 – 2.

Yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta kaikki harjoittelisivat tätä vaihtoa apusormen avulla. Apusormena toimii 1. sormi, joka tässä tapauksessa asettuu useimmilla nuotille

D ja yhdelle heistä nuotille E. Yksi haastateltavista ei harjoittelisi apusormen avulla, sillä hänelle apusormen paikan tulisi aina olla selvästi kolmisoinnun sävelellä. Hän harjoittelisi vaihtoa 2. sormi edellä hiipuen uuteen asemaan.

Kaksi haastateltavista kertoi harjoittelevansa tällaista vaihtoa erilaisia rytmejä varioiden. Toinen heistä harjoittelisi myös vaihtoa alaspäin.

Kuvio 8. Suuri asemanvaihtohyppy. Brahms Violinkonzert D-dur Opus 77. Ensimmäisen osan tahdit no. 348-351

Jälleen suurin osa oppilaista lähtisi harjoittelemaan tätä vaihtoa vasta sitten, kun sävelet ovat selvillä. Yksi oppilaista soittaisi nuotit oktaavia alemmalla ja siten saisi kuulokuvaa esille. Melkein jokainen harjoittelisi tätä asemanvaihtoa liu'un avulla, jotta korva kuulee selvästi asemanvaihdon välimatkan. Yksi oppilaista kertoi harjoittelevansa jousen hidastumista kyseisen asemanvaihdon aikana, jotta vaihto saataisiin kuulumattomiin. Yksi opiskelijoista kertoi, että harjoittelisi vaihtoa myös katseen avulla, jotta hän tietäisi suurin piirtein, missä kohtaa otelautaa sävel sijaitsee. Yksi opiskelijoista kertoi harjoittelevansa tällaista vaihtoa uuden sormen liu'ulla.

Yksi haastateltava lähtisi hakemaan ja tunnustelamaan asemanvaihtoliikettä suurilla käden heilautuksilla otelaudalla, ilman itse asemanvaihtoa. Kaksi oppilaista harjoittelisi asemanvaihtoa apusormen avulla, jolloin 1. sormi toimisi apusormena ja saavuttaisi nuotin A^2 , joka on oktaavihyppy edellisestä A^1 :stä. Toinen heistä harjoittelisi intonaatiota asemanvaihdon aikana vapaankielen kanssa. Molemmat heistä harjoittelisivat vaihtoa sekä ylös- että alaspäin.

3.4 Tulosten puintia

Odotin, että tulokset yllättäisivät minut, näin osittain kävikin. Olin positiivisesti yllättynyt, että kaikkien nuottiesimerkkien kohdalla melkein jokainen lähtisi harjoittelemaan asemanvaihtoa vasta sen jälkeen, kun vaihto on korvassa. Olettamukseni oli, että moni lähtisi hakemaan uuden sävelen tuntematonta korkeutta itse asemanvaihdon kautta, eikä esimerkiksi oktaavia alemmaa ensimmäisessä asemassa. Mielestäni kuulokuva on erittäin tärkeää, jotta soittaja tietää, mitä hänen tulisi soittaa.

Suurempia ahaa- elämyksiä minulle ei kuitenkaan syntynyt. Haastatteluissa ilmi tulleet harjoittelumenetelmät olivat itselleni jo ennestään tuttuja. Toki täytyy sanoa, että olin perehtynyt asemanvaihtojen harjoitteluun huolella jo ennen haastatteluja.

Aivan kuten oletinkin monet opiskelijoista harjoittelevat asemanvaihtoja vasta sitten, kun ohjelmistossa tulee vastaan vaihto, johon heidän pitää perehtyä syvemmin. Vain pieni osa haastateltavista harjoittelee asemanvaihtoja erikseen yhtenä tekniikan osa-alueena. Tämä pistää minut miettimään. Kuinka paljon vähemmän heidän pitäisi harjoitella ohjelmistossa vastaan tulevia asemanvaihtoja, jos he tekisivät päivittäin, edes viikoittain jonkin verran asemanvaihtoharjoituksia? Kuinka paljon he säästyisivät turhautumisen tunteilta, kun yksittäiset asemanvaihdot eivät onnistu?

Hämmennyin siitä, että vain yksi oppilas mainitsi harjoittelevansa intonaatiota vapaan kielen kanssa Brahmsin viulukonsertossa olevan asemanvaihdon yhteydessä. Itselleni tämä tuntuu oudolta, sillä tämän tyyllisessä asemanvaihdossa, jossa soitettava nuotti on sama kuin vapaa kieli, on itsestään selvää verrata sitä vapaaseen kieleen.

Olin myös hämmentynyt siitä, ettei kukaan maininnut harjoittelevansa samalla sormella tapahtuvaa asemanvaihtoa kromaattisesti. Tämän lisäksi ainoastaan yksi haastateltavista kävisi läpi asemanvaihdon väliin jäävät sävelet. Olen sitä mieltä, että asemanvaihdossa olisi tärkeää käydä läpi vaihdon tarkka mitta. Kromaattisesti tapahtuvan harjoittelutavan olen esitellyt luvussa 5.4. Yhden sormen asemanvaihdot.

Haastateltavien harjoittelutavat asemanvaihdolle eivät olleet kovin monipuolisia. Melkein jokaisella oli maksimissaan kaksi harjoittelutapaa, jotka heille tuli mieleen kysyessäni harjoittelumenetelmiä kolmeen eri asemanvaihtoon. Tämän lisäksi – kuten oletinkin – he joutuivat miettimään mitä vastaavat ja käyttämään aikaa vastauksien löytymiseen.

Melkein jokainen oppilaista oli neuvottu harjoittelemaan asemanvaihtoja toistojen avulla, aivan kuten oletinkin. Useat heistä eivät tuntuneet olevan varmoja siitä, kuinka käyttää toisto – menetelmää. Yksi sanoi opettajan kehottaneen toistamaan niin kauan, että asemanvaihto sujuu. Toinen kertoi opettajan kehottaneen toistamaan viisi kertaa peräkkäin oikein, jolloin vaihto on tarpeeksi hyvä. Kolmas kertoi opettajan kehottaneen harjoittelemaan asemavaihtoa toistojen avulla, muttei opettanut häntä sen koommin, kuinka käyttää toisto - harjoittelutapaa. Omaan korvaani tämä kuulostaa jopa huolestuttavalta. Oman tietämykseni mukaan toistojen tarkoituksena on vahvistaa jo opittua asiaa. Jos toistomenetelmää käyttää summanmutikassa ja aivot narikalla, voi harjoittelun tulos osoittautua pahimmassa tapauksessa huonommaksi kuin se mistä lähdettiin. Toistojen välillä tulisi analysoida mikä meni hyvin ja mitä parantaa seuraavalla toistolla. Tähän pitäisi mielestäni käyttää tarpeeksi aikaa, jotta tiedostaa mitä tapahtuu minäkin hetkenä. Lisäksi olisi hyvä pitää mielessä päämäärä mihin tähtää harjoittelulla. Harjoittelijan tulisi olla jokaisessa harjoitteluhetkessä läsnä sekä seurata ja valvoa harjoittelun kulkua.

Opin haastateltavien toisto – osuudesta sen, että itse tulen panostamaan omien oppilaideni kanssa siihen, että he ymmärtävät harjoittelutapojen tarkoituksen. Minulle ehjä soittotapa rakentuu kuin palapeli. Siihen tarvitaan miljoonia palasia. Palaset tässä tapauksessa kuvastavat onnistuneita harjoittelukertoja, -tapoja sekä -tunteja niin yksin kuin opettajankin läsnä ollessa.

4 Huomioon otettavia seikkoja asemanvaihtojen yhteydessä

4.1 Sormen paino

Sormen painolla asemanvaihdon aikana on vaikutusta sen onnistumiseen. Painon asemanvaihtojen aikana tulisi olla minimaalinen, varsinkin nopeissa säveljaksoissa (Galamin 1985, 29). Mikäli soittaja haluaa saada kuuluviin glissandoa, voidaan sormen painoa lisätä kielellä vaihdon yhteydessä. Mielestäni on kuitenkin tärkeää, että sormen painon lisääminen on tietoinen valinta, eikä liiallinen noja asemanvaihtoa tehdessä ole totutus. Kun sormen paino on minimaalinen, saadaan kitkan määrää pienennettyä ja vaihto mahdollisimman kuulumattomiin.

Aivan kuten tekemistäni haastatteluista käy ilmi, sormen oikeanlaisen painon löytäminen ei ole helppoa. Liika sormien painon mainittiin yhtenä haastavista tekijöistä asemanvaihtojen yhteydessä. Omakohtainen kokemukseni sormen oikeanlaisesta painosta on silloin, kun sormet tuntevat kielen kimmoisuuden. Mielestäni sormien ei tulisi painaa kieltä. Itse ajattelen sen niin, että sormet enneminkin nojaavat otelautaan. Kun soitetaan yläasemissa, sormi nojaa otelautaan enemmän kuin esimerkiksi ykkösasemassa. Monesti soittajien sormenpäissä näkee soittamisen jälkeen selvät urat, jotka ovat tulleet viulun kielistä heti harjoittelun jälkeen. Tämä johtunee joko siitä, että soittaja on soittanut paljon yläasemissa tai hän on muuten painanut sormilla aivan liikaa soittaessaan. Toisinaan jos tällä on liian korkealla, saattaa se myös aiheuttaa urat sormenpäihin.

Auerin mukaan se, kuinka paljon sormen tulisi painaa kieltä, on yksilöllistä. Hänen mukaansa toiset voivat vain pudottaa teräksiset sormensa kielelle, ja jousen alkaessa soittaa, kielen värähtely syntyy kauniisti. Toiset puolestaan joutuvat painamaan tätä enemmän, jotta he saavat saman aikaan. (Auer 1921/2016, 36)

Auerin mukaan on tärkeää, ettei ylöspäin menevän asemanvaihdon aikana esimerkiksi 1. sormea paineta liikaa otelautaa kohden, vaikka se pysyykin kielellä asemanvaihdon aikana. Hänen mukaansa tämä hankaloittaa uuteen asemaan pääsyä. (Auer 1921/2016, 34)

4.2 Koordinaatio ja jousi asemanvaihtojen aikana

Nykyisen käsityksen mukaan jousella on suuri merkitys asemanvaihtojen onnistumisen kannalta. Viulistit pyrkivät saamaan asemanvaihdot mahdollisimman kuulumattomiin ja jousikäden toiminnalla voi auttaa tämän onnistumisessa. Jo heti alkeisopetuksessa tulisi opettajan olla tarkkana siitä, mitä oppilaan jousikäsi tekee asemanvaihdon aikana. Galamianin mukaan monet nuoret oppilaat pilaavat muuten hyvän asemanvaihdon lisäämällä jousen nopeutta tai painoa kielelle vasemman käden liikkeen aikana (Galamian 1985, 30).

On siis tyypillinen virhe nopeuttaa jousikättä tai lisätä jousen painoa kielelle vaihdon aikana. Itse koen, että jousikäden tulisi mukautua asemanvaihtoon riippuen ihan siitä, millainen vaihto on kyseessä ja miten vaihto halutaan toteuttaa. Jos asemanvaihto halutaan kuuluviin, tulisi jousen säilyttää suurin piirtein sama nopeus ja paino kielellä vaihdon aikana. Kuitenkin pääsääntönä itselleni pidän, että jousen tulisi hidastua asemanvaihdon yhteydessä. Jousen pieni keventäminen on tapauskohtaista ja tulisi tapahtua tietoisesti.

Grigory Kalinovsky puolestaan puhuu pitämällään mestarikurssilla siitä, että soittajan tulisi säilyttää jousen paino tasaisena asemanvaihdon aikana. Hänen mukaansa jousten painoa ei tulisi keventää. (Kalinovsky 2015.) On siis eri koulukuntia, minkä mukaan soittaa. Mielestäni hyvä kuitenkin olisi, jos soittaja itse löytäisi oman mieleisen tapansa käyttää joustaa vaihdon aikana: tavan, joka tuntuu hyvältä ja kuulostaa vielä paremmalta.

Koordinaatio asemanvaihdossa on viulisteille haastavaa. Kun glissandon kuuluvuutta halutaan poistaa jousen avulla, joutuu oikea käsi hidastamaan toimintaansa samaan aikaan, kun vasen käsi nopeuttaa liikettään. Käsille on tyypillisesti helpompaa tehdä liikkeet peilikuvina. Kun liikkeet ovat päinvastaisia tai eri tempoisia, joutuvat aivomme ponnistelemaan enemmän.

4.3 Peukalon asema asemanvaihdossa

Mielestäni peukalon päätehtävä asemanvaihdon aikana on olla hidastamatta muun käden toimintaa. Monesti näkee soittajia, joilla peukalo on turhan paljon takertuneena viulun kaulalle ja näin hidastaa ja hankaloittaa koko muun käden toimintaa. Itse en koe, että peukalolla olisi erityisiä tehtäviä vaihdon aikana. Peukalo yksinkertaisesti tulee liikkeen

mukana siinä missä muutkin sormet. Näen siis asemanvaihtoliikkeen kokonaisuudessaan käden yhtenäisenä liikkeenä, joka lähtee olkavarresta ja kyynärohjauksen kautta liikuttaa koko käden haluttuun uuteen asemaan.

Olen samaa mieltä Auerin kanssa siitä, että asemanvaihtojen aikana peukaloa ei saa ajatella liikaa, vaan se seuraa mukana asemasta toiseen liikkeessä. Auerin mukaan peukalon tehtävä ensisijaisesti on pitää huolta, ettei soitin putoa soittajaltaan. (Auer 1921/2016, 35.)

Ivan Galamianin mukaan peukalon joustavuudella on suuri merkitys asemanvaihtojen aikana. Hän kirjoittaa, että peukalo siirtyy vähitellen soittimen kaulan alla käden liikkeessä ylempiin asemiin ja tämä tuo koko kyynärpäähän melkein viulun ympäri oikealle. Jos soittajalla on lyhyt peukalo, saattaa hän joutua etsimään peukalolle sopivan paikan viulun sarjalta viulun kaulan sijasta kaikkein ylimmissä asemissa soittaessa. Tällöin Galamianin mukaan soittajan tulee tukea soitinta hyvin vankasti päällään. (Galamian 1990, 29.)

4.4 Kyynärohjaus

Kyynärohjaus tulee viulunsoitossa ilmi kahdella eri tavalla: kielenvaihoissa sekä asemanvaihoissa (Hiltunen 2009, 8). Kun puhutaan kyynärohjauksesta asemanvaihtojen yhteydessä, koen, että kyynärohjauksesta on ennen kaikkea suuri apu soittajalle. Voidaan ajatella, että kyynärohjaus toimii ohjauksena, jonka päälle itse asemanvaihto rakentuu. Itse koen sen niin, että asemanvaihtoliike lähtee olkavarresta hauislihaksen toiminnasta. Selkä ja lapaluu osallistuvat asemanvaihtoliikkeeseen vaihtoa tukien ja antaen liikkeelle mahdollisuuden. Kyynärohjauksen tehtävä ennen kaikkea on auttaa pitämään käden oikea asento kielten yläpuolella, jotta soittaminen myös G-kielillä on vaivatonta.

Kuvio 9. Riittävä kyynärpään kierto mahdollistaa soittamisen myös G-kielen yläasemissa

Kyynärohjauksen tulisi aina olla valmistava liike asemanvaihdolle. Tämä tarkoittaa sitä, että ylöspäin mentäessä, jo ennen asemanvaihtoa kyynärpäätä etsii paikkaansa viulun edestä ja tuo koko kättä mukanaan kiertäen sen soittimen eteen. Alaspäin tultaessa puolestaan kyynärpäähän tulisi olla viulun alla jo hyvissä ajoin, jotta asemanvaihtoliikkeestä alaspäin saadaan helpompi ja luontevampi. Lisäksi mielestäni olisi tärkeää muistaa rentouttaa koko käsi kiertoliikkeen jälkeen, jottei käsi pääsisi turhaan lukkiutumaan.

5 Asemanvaihtojen harjoittelu

Asemanvaihtoja, niin kuin muitakin viulunsoiton teknisiä osa-alueita tulisi kokemukseni pohjalta harjoitella tarkasti sekä keskittyen. Olen vakuuttunut siitä, että kun tarkkuuteen ja keskittyneisyyteen lisätään vielä harjoittelun yhteydessä tavoitteellisuus, soittaminen helpottuu, intonaatio paranee sekä muusikoiden hartaasti tavoittelemat musiikilliset linjat eivät katkea asemanvaihtojen johdosta.

Painotan omassa soitossani voimakkaasti sitä, ettei ainoastaan korvan vaan myös tuntoaistin tulisi olla erityisen herkkänä silloin kuin harjoittelee, jotta harjoittelemisesta syntyi muistijälkiä. Olen huomannut, että soittajana on helpompi muistaa asioita, kun mieleen on painunut muistikuva siitä, miltä harjoiteltu asia tuntui. On myös hyvä muistaa pitää korvan ja tuntoaistin lisäksi näköaisti käytettävissä. Monesti katse auttaa asemanvaihdon uuden paikan löytymisessä.

Olen omalta opettajaltani aikoinaan oppinut, että harjoittelussa on ensisijaisen tärkeää olla mukana koko sydämellä. Soittajan tulisi olla omistautunut harjoittelulle ja uskoa täysin kaikkeen mitä hän tekee soittimensa kanssa. Tämän lisäksi soittajan täytyisi nauttia joka ikisestä liikkeestä, jonka hän tekee soittaessaan, myös asemanvaihtojen yhteydessä. Ihmisellä on taipumusta muistaa asioita, jotka tuottavat mielihyvää ja kun opit nauttimaan asemanvaihtoliikkeestä, muistat sen paremmin.

Simon Fischer kirjoittaa kirjassaan, että kaikista tärkein asia asemanvaihtoissa soittajalle on, että hänen tulisi unohtaa koko asemanvaihto. Hänen mukaansa tulisi välttää nuotti - asemanvaihto - nuotti – mielikuvaa, joka tarkoittaa sitä, että soittaja soittaa viimeisen nuotin vanhassa asemassa, tekee asemanvaihdon ja soittaa asemanvaihdon jälkeisen nuotin uudessa asemassa. Tämän sijasta soittajan tulisi jättää kokonaan itse asemanvaihto – mielikuva pois ja sen sijalla tulisi olla nuotti - nuotti – mielikuva. Fischerin mukaan vaihdon helppous ja tarkkuus paranevat välittömästi, kun soittaja ei ajattele asemanvaihtoa. (Fischer 2013, 232.)

Asemanvaihtoja harjoitellessa on hyvä muistaa, että asemanvaihdon nopeus määräytyy aina soitettavan asian mukaan (Gerle 1983, 98). Asemanvaihto tulisi siis soittaa hitaammin harjoitustempossa. Kun mennään nopeissa jaksoissa lähemmäs kappaleen todellista tempoa, nopeutuu asemanvaihto sen mukaisesti.

Olen sitä mieltä, että soittajan olisi hyvä tiedostaa, missä asemassa hän soittaa. Tällöin sävelet ovat puhtaampia ja mahdolliset kurotukset helpommin löydettävissä.

Seuraavaksi olen koonnut harjoittelutapoja eri viulupedagogiikan lähteistä eri pedagogeilta. Lisäksi olen lisännyt joukkoon harjoittelumenetelmiä, jotka olen itse opiskeluideni varrella oppinut ja kokenut hyväksi.

Jaottelin harjoitukset sen mukaan, mihin niitä kannattaisi mielestäni käyttää. Mukana on yleisiä harjoittelutapoja, vinkkejä nopeisiin juoksutuksiin, apusormen käyttöön liittyviä harjoituksia sekä harjoituksia yhden sormen asemanvaihtoihin. Yleisiin harjoittelutapoihin olen kirjannut pointteja ja harjoituksia asemanvaihtojen yleisestä harjoittelusta.

5.1 Yleisiä harjoittelutapoja

Olen sitä mieltä, että asemanvaihtojen harjoittelu tulisi aloittaa ihan aluksi etsimällä vasemman käden oikea liikerata otelaudalla ylös sekä alaspäin mentäessä. Liikettä voi ensiksi harjoitella ilman viulua. Kuten mainitsin jo aiemmin, käsitykseni mukaan liikkeen tulisi lähteä haurislihaksesta. Ylöspäin tehtävissä vaihdoissa haurislihas koukistaa koko kättä kasvojesi kohden ja alaspäin mentäessä ojentajalihas ojentaa kättä kasvoistasi pois päin haurislihaksen rentoutuessa. Kun tehdään liikettä ylöspäin, kyynärpäätä kääntyy eteen - ulospäin ja puolestaan takaisin alas mentäessä menee takaisin omalle luonnolliselle paikalleen suhteelliseen suoraan linjaan muun käden kanssa. Harjoittele tätä liikerataa ilman viulua hitaasti ja harkiten sekä rennosti heijaamalla edestakaisin niin kauan, että nämä liikkeet tuntuvat kehossasi luonnolliselta. Kannattaa olla tarkkana, ettei olkapää lähde turhaan nousemaan ja aiheuta jännitteitä hartioiden seudulle. Kun liikerata tuntuu hyvältä, voi harjoitukseen ottaa mukaan viulun ja kokeilla samaa sen kanssa siten, että laittaa sormet kevyesti kielille. Pikku hiljaa sormen nojan voi antaa kasvaa niin suureksi, että tuntee sormissaan kielen kimmoisuuden. Lopuksi kannattaa ottaa mukaan myös jousi ja soittaa suurta glissandoa ylös ja alas eri tempoissa.

Koska monet asemanvaihdot tapahtuvat samalla sormella, hyvä ja yksinkertainen tapa kehittää tällaista vaihtoa on harjoitella asteikkoa tai kolmisointua ainoastaan yhtä sormeaa käyttäen. Fischerin mukaan yhdellä sormella soitettava asteikko- tai arpeggioharjoitus kehittää myös asemanvaihdossa mahdollisesti käytettävän hiljaisen apusormen tarkkuutta. Yhden sormen asteikkoa tai kolmisointua kannattaa Fischerin mukaan harjoitella

eri tempoissa. (Fischer 2013, 235.) Lisäisin itse tähän vielä, että kannattaa harjoitella erilaisia rytmejä käyttäen ja niitä varioiden.

Mielestäni erilaiset asteikot ovat yleisesti ottaen hyvä tapa kehittää montaa eri tekniikan osa-aluetta viulunsoitossa. Myös asemanvaihtojen harjoittelussa asteikko toimii erinomaisena apukeinona. Edellä mainitussa harjoituksessa asteikko soitetaan yhdellä sormella, mutta asteikkoa voi käyttää myös apuna eri tavoin. Olen itse kokenut tehokkaaksi harjoitukseksi tavan, jossa asteikko soitetaan ainoastaan yhdellä kielellä. Tällöin kielenvaihdot eivät ole häiritsemässä soittajaa ja koko otelauta tulee käytyä läpi. Tässä harjoituksessa sormien tulisi olla mahdollisimman elastiset ja joustavat ja vaihtojen todella hitaita ja kontrolloituja. Suosittelen käyttämään mielikuvitusta ja tekemään harjoittelusta hauskaa erilaisten sormikombinaatioiden avulla. Voit soittaa asteikon esimerkiksi vain 3. ja 4. sormea käyttäen.

Asemanvaihdossa käden tulisi säilyä yhtenä pakettina. Tätä kannattaa harjoitella seuraavasti: Ajattele käden olevan yhtenäinen kimpale, laita valitsemasi sormi kielelle ja tee glissandoa ylös ja alaspäin. (Kalinovsky 2015.) Voit kuvitella olevasi esimerkiksi palosiireeni.

Menuhinin mukaan hyvä asemanvaihtoharjoitus on soittaa asteikkoa tai kolmisointua G-kielellä tietyllä valitulla sormella. Harjoituksessa liikutaan nuotista nuottiin, rentouttaen käsi aina jokaisen nuottien välillä. Tämä harjoitus koostuu kahdesta eri vaiheesta mennä kolmisointu tai asteikko ylös ja alas. Ensimmäisessä vaiheessa kyynärvarsi ohjaa liikettä. Toisessa vaiheessa liike lähtee aina sormesta, jolloin sormi hakee uuden paikkansa ja sen jälkeen koko käsi seuraa mukana. (Menuhin 1976, 53.)

Harjoittele vaihtoja mielikuva edellä. Ennen haluttua vaihtoa pysähdy hetkeksi miettimään, kuinka ja mitä vaihdon aikana tapahtuu: kuinka suuri vaihto on, mitä peukalo tekee vaihdon aikana, muistanko tehdä vaihdon kyynärohjauksen kautta, millä sormella vaihto tapahtuu, miltä säveleltä vaihto alkaa ja mille sävelelle vaihto päättyy sekä minimoiniko sormien painon vaihdon aikana. Käy mielessäsi vaihto läpi ennen kuin teet sen viulun kanssa.

Olen oppinut, että yksittäisiä vaihtoja kannattaa harjoitella silmät kiinni tai pimeässä huoneessa. Tällöin harjoitellaan keskittymisen kohdistumista tunto- ja kuuloaistiin. Keskity tarkasti siihen, miltä asemanvaihtoliike tuntuu sekä kuulostaa ja paina se tarkasti mieleen. Toista vaihtoa ja hae siltä optimaalista helppouden tunnetta. Soita nyt sama vaihto

silmät auki, katsomatta sormiisi ja yritä keskittyä siihen, että vaihto tuntuu tismalleen samalta, kun soittaisit sen silmät kiinni.

Mielestäni olisi hyvä, että soittaja tietäisi tarkalleen, miltä koko fraasi vaihdon yhteydessä kuulostaa. Tällöin asemanvaihto ei ole irrallinen ja se on osa soitettavaa musiikkia. Tämän lisäksi asemanvaihdolla on jonkinlainen konteksti minkä päällä soida. Suosittelen, että soittaja soittaa fraasin ensin pianolla, sen jälkeen laulaa ja vasta sen jälkeen, kun fraasin on sisäistänyt ja soittajalla on tarkka kuulokuva, voi fraasin soittaa viululla.

On tärkeää, että soittajalla on tarkka mielikuva siitä, miltä korkeudelta asemanvaihdon jälkimmäisen nuotin tulisi soida. Soittajan tulisi harjoitella tätä siten, että soitettuaan asemanvaihdon ensimmäisen nuotin, soittaja pysäyttää jousen ja laulaa asemanvaihdon jälkimmäisen nuotin ennen sen soittamista. Tämä harjoitus auttaa soittajaa kuulemaan nuotin päänsä sisällä ennakoivasti ja auttaa sormeja löytämään oikean paikan helpommin.

Mielestäni asemanvaihdon pääsääntöisesti tulisi tapahtua kyynärohjauksen kautta. Fischer kirjoittaa kuitenkin kirjassaan, että lapsille opetettaessa, lapsen tulisi ajatella vaihdon tapahtuvan vaihdossa käytettävä sormi edellä, ikään kuin sormen päässä olisi silmät, jotka etsisivät uutta paikkaa otelaudalla (Fischer 2013, 234). Tämä harjoitus mielestäni toimii myös aikuisilla. Tällöin olisi kuitenkin hyvä tiedostaa vaihdon tapahtuvan käden isommasta liikkeestä ja muistaa käden olevan kokonainen paketti, etteivät sormet lähde harhailemaan otelaudalla itsekseen.

Olen oppinut, että asemanvaihtoa kannattaa harjoitella molempiin suuntiin. Niin kuin haastattelusta käy ilmi, ei tällainen harjoittelutapa kuulu jokaisen soittajan harjoittelurutiineihin. Harjoittele ylöspäin menevät asemanvaihdot alaspäin ja sama toisinpäin. Vaihtele myös oikeassa kädessä veto- ja työntöjousen paikkaa.

Ajattele asemanvaihdon ensimmäisen nuotin lopun olevan asemanvaihdon jälkimmäisen nuotin alku (Vesamäki 2010, 29). Tämä auttaa siihen, ettei asemanvaihto katkaise musiikillista linjaa. Voit harjoitella esimerkiksi seuraavasti: Soita asemanvaihdon ensimmäinen nuotti vetojousella melkein loppuun, jonka jälkeen pysäytä jousi. Ota aikaa tarpeen mukaan ja jatka vetojousella ensimmäisen äänen loppu ja sen jälkeen asemanvaihdon jälkeinen nuotti työntöjousella niin, että ajattelet sävelien kuuluvan yhteen. On tärkeää, että vetojousen loppu ja työntöjousi ajatellaan yhtenäisenä liikkeenä.

Fischerin mukaan erinomainen tapa harjoitella asemanvaihdon oikeaa tai luonnollista ajoittamista on jättää soittamatta asemanvaihtoa edeltävä nuotti. Soittajan tulisi kuvitella, että säveltäjä on kirjoittanut teoksen näin ja soittaja tulee sen myös niin esittämään. Kun tämän jälkeen nuotti lisätään takaisin kuvioihin, pitäisi ajoittamisen tuntua helpolta ja sujuvalta. (Fisher 2013, 245.)

5.2 Nopeat juoksutukset

Nopeita juoksutuksia, joissa esiintyy asemanvaihtoja, kannattaa harjoitella ensiksi hitaasti. Kun jokainen vaihto yksittäisesti sekä yhdessä fraasin sisällä on ymmärretty täysin ja ne tuntuvat automatisoituneilta, voi alkaa harjoitella pykälittäin nopeammassa tempossa, lähempänä kappaleen todellista luonnetta. Nopeassa tempossa soittajan täytyy kiinnittää tarkkaa huomiota vasemmankäden sormien nojasta otelautaan. Olisi hyvä muistaa, että sormien tulisi olla kevyet sekä asemanvaihtojen aikana kitkan sormen sekä otelaudan välillä minimaalinen.

Liika puristaminen viulunkaulalla asemanvaihtoja tehdessä vaivaa monia soittajia. Näin käy ilmi myös tekemistäni haastatteluista. Harjoittele sormien keveyttä soittaen nopea juoksutus huiluaäni- tyylisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että vasemman käden sormet liikkuvat normaalisti, mutta koskettavat hellästi vain kieliä, ei otelautaa. Kiinnitä huomiota kyynärvarresta ohjautuvaan isompaan liikkeeseen.

Tätä harjoitusta voi soittaa myös nopeiden juoksutusten lisäksi hitaammissa kohdissa. Olen itse omilta opettajiltani oppinut, että sormi tulisi nostaa aktiivisesti ylös kieleltä yhtenä pakettina, sen sijaan että sormi lyödään vasaramaisesti kielen kautta otelaudalle. Tässä harjoituksessa soittajan on mahdotonta puristaa vasemmalla kädellä ja siksi pä harjoitus toimii erittäin tehokkaasti, jos soittajalla on taipumusta liialliseen takertumiseen viulun kaulalla vasemman käden peukalon kanssa. Puristuksen ja asemanvaihtoliikkeen synnyttämästä kitkasta johtuen asemanvaihto hidastuu ja näin ollen hankaloittaa soitettavaa kappaletta. Mielestäni puristamisliikkeen poistamista olisi hyvä alkaa harjoitella jo varhaisessa vaiheessa. Olen oman kokemukseni kautta huomannut, että uusien asioiden opetteleminen on paljon helpompaa kuin vanhojen pahojen tottumusten poistaminen. Kun aletaan purkaa vanhoja tottumuksia, vie se paljon energiaa ja ennen kaikkea aikaa.

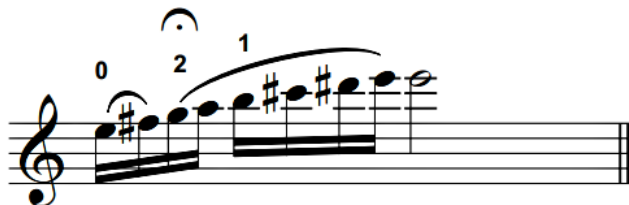
Olen oppinut, että nopeiden asemanvaihtojen tehokkaassa harjoittelussa hyvä tapa on käyttää fermaatteja. Fermaatteja kannattaa käyttää monipuolisesti, esimerkiksi seuraavasti, kun harjoitellaan asteikkomaista juoksutusta ylöspäin:

Kuvio 10. Fermaattiharjoitus. Fermaatti on H² – sävelellä, joka tulee 1. sormelle

Kuvio 11. Fermaattiharjoitus. Fermaatti tulee 3. sormelle juuri ennen asemanvaihtoa, nuotille A²

Kuvio 12. Fermaattiharjoitus. Fermaatti tulee 2. sormelle nuotille G²

Kyseisiin keksimiini esimerkkeihin olen itse laittanut esimerkkilegatot. Kannattaa kuitenkin varioida legaton käyttöä mielikuvituksen avulla. Harjoitusta voi kokeilla soittaa myös ilman legatoa.

Fermaattiharjoitusta voi käyttää hyväksi myös silloin, kun harjoitellaan apusormea. Tällöin apusormea edeltävät sävelet soitetaan siten, kuin ne ovat kirjoitettu ja liu'un jälkeiselle apusormella soitettavalle nuotille tehdään pitkä fermaatti. Apusormen käytöstä olen kirjoittanut seuraavassa luvussa.

5.3 Apusormen käyttö ja suuret asemanvaihdot

Suuret hyppyt viulunkaulalla ovat haastavia viulisteille, aivan kuten myös tekemissäni haastatteluissa kävi ilmi. Yksi päivä ei riitä niiden harjoitteluun, vaan harjoittelun tulisi olla jatkuvaa vasemman käden kehittämistä. Olen sitä mieltä, että jos asemanvaihtojen harjoittelu on pitkäjänteistä, tuloksista saadaan pysyvämpiä. Jokainen harjoittelukerta on askel kohti parempaa asemanvaihtoa. Jatkuvan vasemman käden kehittämisen yhteydessä asemanvaihtoista saadaan sellaisia, kun soittaja haluaa niiden olevan.

Esimerkiksi isoja hyppyjä viulunkaulalla kannattaa harjoitella apusormea käyttäen, mikäli vain mahdollista. Apusormi on se, joka soittaa vanhan aseman viimeisen nuotin ja jonka avulla liu'utaan uuteen asemaan. Asemanvaihtoa ylöspäin tehdessä apusormena useimmiten toimii vasemmankäden 1. tai 2. sormi. Apusormi määrittää soittajalleen selvän aseman, jossa soittaja hakee uuden sävelen uudella sormella. Aivan kuten tekemistäni haastattelusta käy ilmi, apusormelle ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa paikkaa, vaan sen voi soittaja itse määrittää. Haastattelussa Shostakovichin nuottiesimerkin kohdalla apusormi oli joko D tai E – nuotilla. Vaikka apusormelle ei ole yhtä ainoaa oikeaa paikkaa, on se yleensä sen aseman kohdalla, jossa uusi sävel asemanvaihdon jälkeen soitetaan. Mielestäni on tärkeää ennen kaikkea, että apusormen paikka on soittajalle looginen.

Harjoittele vaihtoa siten, että soitat apusormen selvästi kuuluviin ennen asemanvaihdon jälkimmäistä säveltä. Voit harjoitella ensinnä vaihdossa tapahtuvat sävelet (vaihdon ensimmäinen sävel, apusormisävel, sekä vaihdon jälkimmäinen sävel) esimerkiksi neljäsosanuotteina. Sen jälkeen voit muuttaa ensimmäisen sävelen pisteelliseksi neljäsosaksi ja apusormisävelen kahdeksasosanuotiksi ja säilyttää jälkimmäisen sävelen neljäsosanuottina. Tästä seuraava askel on soittaa ensimmäinen sävel vieläkin pidempänä, kahden pisteen neljäsosanuottina ja apusormisävel kuudestoistosana sekä vaihdon jälkimmäinen nuotti neljäsosana. Tämän jälkeen voit kokeilla ilman, että apusormisävel saa rytmillistä arvoa ja siten jää kuulumattomiin. Harjoituksessa jousella on suuri merkitys. Asemanvaihdon kuulumattomuutta voi auttaa keventämällä ja hidastamalla jousta vaihdon aikana. On tärkeää, vaikka apusormisävel on kuulumaton, sama tunne säilyy; ihan kuin soittaisit apusormisävelen, vaikket sitä soitakaan jousella kuuluviin.

Apusormella tapahtuvaa välimatkaa kannattaa harjoitella myös kromaattisesti. Ohjeen tähän löydät kohdasta 5.4 Yhden sormen asemanvaihdot.

Toisinaan asemanvaihto täytyy pystyä suorittamaan myös ilman apusormella tapahtuvaa liukua, esimerkiksi silloin, kun vaihto tapahtuu vapaakielen kautta. Tällöin apusormella pystyy hakemaan tuttuja asemia, mutta itse apusormen liukua ei pysty glissandon omaisesti tekemään. Soittajan tulisi pystyä hakemaan uusi asema helposti esimerkiksi silloin, jos kappale alkaa kolmannella sormella, seitsemännestä asemasta D-kielellä, sävelestä Fis².

Fischerin mukaan hyvä harjoitus uuden aseman löytämiseksi on asettaa ykkössormi kolmannessa asemassa omalle paikalleen (esimerkiksi D-sävel A-kielellä), jonka jälkeen koko vasen käsi tulisi ottaa pois viulunkaulalta, kääntää käsi ulospäin ja vaihtaa sen asentoa. Tämän jälkeen käsi tulisi palauttaa takaisin kolmanteen asemaan, etsiä se tunne ennen kuin irrotit käden kaulalta ja soittaa sävel puhtaasti. (Fischer 2006, 153.) Joka kerta, kun laitat sormen takaisin viulun kaulalle, kiinnitä huomiota siihen, missä kohtaa peukalo on, mikä kohta etusormenpäästä koskettaa kieltä, koskettaako jokin toinen kohta kädestäsi viulunkaulaa, kyynärpäähän asento ja oletko rento.

Suurissa asemanvaihtohypyissä katseella voi olla myös iso apu. Paina mieleen kohta, johon käden tulisi asettua otelaudalla.

Olen todennut seuraavan harjoittelutavan toimivan erityisesti hyvin suurempien asemanvaihtojen harjoittelussa: Soita kappaletta muutama tahti ennen asemanvaihtoa siten, kuin se on kirjoitettu. Pysäytä jousi heti, kun olet soittanut nuotin josta asemanvaihto alkaa. Jousen pysäyttämisen yhteydessä vie käsi uuteen asemaan mahdollisimman nopeasti ja aseta tarvittava sormi napakasti, kuitenkin puristamatta, oikealle sävelelle. Napakkuus ei siis tarkoita puristamista tai sormen lyömistä otelautaan, vaan enemmänkin varmuutta, jolla sormi asetetaan haluttuun paikkaan. On hyvä muistaa rentouttaa molemmat kädet, ennen kuin soitat uuden sävelen uudessa asemassa.

5.4 Yhden sormen asemanvaihdot

Yhden sormen asemanvaihtoja, esimerkiksi kolmannesta asemasta viidenteen asemaan, olisi hyvä harjoitella kromaattisesti, jolloin asemien välimatka hahmottuu soittajalleen tarkasti. Kromaattisesti välimatkan soittamista voi verrata mittanauhaan, jolla mitataan välimatkan jokainen millimetri. Näin aivomme voivat hahmottaa tarkalleen sen kohdan, mihin sormen tulisi asettua, eikä välimatka ole vain summanmutikassa tempaistu kohta otelaudalla.

Soita asemien väliin jäävät sävelet puolisävelaskeleittain alhaalta ylös, sekä ylhäältä alas. Voit yhdistellä harjoitusta eri jousilajeihin ja näin saada harjoitteluun lisää haastavuutta sekä mielenkiintoa. Hyvä tapa harjoitella kromaattista kulkua käyttäen on yhdistää legatolla aina kaksi nuottia yhteen, jolloin korva kuulee myös sen, mitä nuottien välillä tapahtuu.

Kromaattista harjoitusta voi käyttää myös useammalla sormella suoritettavissa asemanvaihdossa esimerkiksi seuraavasti:

Kuvio 13. Laatomassani esimerkissä asemanvaihto on Es- nuotilta B- nuotille. Apusormen paikka on G-nuotilla ja sinne saavutaan kromaattisesti Es- nuotilta vain 1. sormea käyttäen. Olen laittanut legaton jokaisen nuotin väliin, sillä silloin korva kuulee vaihdon tarkasti.

Soita asemanvaihto yhtä jousenvetoa käyttämällä seuraavasti: soita asemanvaihdon ensimmäinen sävel, rentouta ja kevennä vasenkäsi, erityisesti vaihdossa käytettävä sormi ja siirry hitaasti uuteen asemaan ja soita vaihdon jälkimmäinen sävel. Huomaa, että asemanvaihtoa tehdessä jousi hidastuu ja kevenee. Vaihdon aikana käytetty jousenveto on minimaalinen.

6 Pohdintaa

Halusin kirjoittaa opinnäytetyöni aiheesta, joka olisi itseäni kiinnostava. Koen onnistuneeni siinä hyvin. Työstä tuli näköiseni ja siinä korostuu minulle itselleni tärkeät asiat: tekniikka ja harjoittelu. Kirjoittamani opinnäytetyö prosessina oli mielekäs ja ennen kaikkea opettavainen. Opin asemanvaihtoista paljon uusia asioita. Perehdyin monenlaiseen kirjallisuuteen ja löysin uusia lähestymistapoja ja harjoittelumenetelmiä asemanvaihtojen harjoitteluun liittyen. Tämän myötä oma harjoitteluni on monipuolistunut ja oma harjoittelumotivaationi on kipinäytynyt uudelle tasolle. Toivon, että kirjoittamani opinnäytetyö inspiroi muitakin viulisteja olemaan avoin uusille harjoittelumetodeille ja siten myös monipuolistamaan harjoittelutapoja.

Minulle yksi mielekkäimmistä asioista opinnäytetyöprosessissa oli perehtyminen asemanvaihtoja koskevaan kirjallisuuteen. Koen viulun suhteen itse olevani vahvasti pedagogi ja olen innostunut kaikesta opettamiseen liittyvästä viulukirjallisuudesta. Sen takia oli hienoa, että pystyin paneutumaan opinnäytetyöni yhteydessä tunnetuiden eri pedagogien oppeihin ja mielipiteisiin. Asemanvaihtokirjallisuuden perehtyminen innosti minua lukemaan myös muista viulunsoiton teknillisistä osa-alueista ja olen varma, että myös niihin perehtyminen jatkuu.

Työn kirjoittamisen myötä olen keskittynyt omiin asemanvaihtoihini entistä enemmän ja olen tarkkaillut liikeratoja erilaisten asemanvaihtojen aikana. Olen saanut varmuutta omiin asemanvaihtoihini ja sen myötä myös varmuutta niiden opettamiseen pedagogina. Aion itse jatkossakin olla tarkkana omien oppilaideni kanssa heidän soittotekniikoistaan, vaikei soittaminen pelkkää tekniikkaa olekaan. Aion yrittää olla mahdollisimman paljon tukena heidän oppimisprosesseissaan erityisesti tekniikkaan liittyen, sillä siinä opettajan merkitys on suuri.

Vaikka aikaa työhöni kului paljon ja tekstiä syntyi rutkasti, tuntuu minusta siltä, että olen vain päässyt raapaisemaan aihetta pintapuolelta. Paljon on vielä uusia asioita opittavana, koska viulunsoiton tekniikka on loputon suo. Aion tulevaisuudessa jatkaa asemanvaihtojen tutkimista siihen asti, kun siitä on hyötyä minulle itselleni. Sen jälkeen saattaa olla, että valitsen viulunsoiton tekniikasta vibraton ja kirjoitan uutena projektina opinnäytetyön kaltaisen työn siitä ja sen harjoittelutavoista.

Lähteet

Auer, Leopold 1921/2016. Violin Playing As I Teach It. New York: Dover Publications, Inc.

Boyden, David D. 1965. The History of Violin Playing from its Origins to 1761 and its Relationship to the Violin and Violin Music. New York: Oxford University Press Inc.

Brahms, Johannes 1967/1995. Sonaten für Klavier und Violine, Sonate No. 3 in d-minor. Opus 108. München: G.Henle Verlag.

Brahms, Johannes 2004. Violinkonzert D-dur Opus 77 (Klavierauszug). München: G.Henle Verlag.

Colourstrings 2015. The Method. Saatavuus: <http://colourstrings.fi/the-method/> (28.4.2018)

Fischer, Simon 2006. Practice, 250 step-by-step practice methods for the violin. London: Peters Edition Limited.

Fischer, Simon 2013. The Violin Lesson, A manual for teaching and self-teaching the violin. London: Peters Edition Limited.

Galamian, Ivan 1985. Galamianin viulumetodi. Helsinki: VAPK-kustannus.

Gerle Robert 1983. The art of practicing the violin. London: Stainer & Bell Ltd.

Hiltunen, Alina 2009. Vasemman käden teoriaa Viulunsoitonopettajille. Opinnäytetyö. Helsinki. Saatavuus: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/19846/jamk_1246540265_2.pdf?sequence=1 (15.4.2018)

Kalinovsky, Grigory 2015. Violin technique: Shifting [verkkodokumentti]. Youtube. Saatavuus <https://www.youtube.com/watch?v=AGAHNoKBpZE> (20.3.2018)

Louhivuori, Sini 1998. Viulopedagogiikan vaiheet. Väitöskirja. Jyväskylä ja Lievestuore: Jyväskylä University Printing House & ER-Paino Ky.

Menuhin, Yehudi and William Primrose 1976. Yehudi Menuhin Music Guides Violin and Viola. London: Macdonald and Jane's.

Mozart, Leopold 1787/1988. Viulunsoiton perusteet. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Schostakovich, Dmitri 1970. Five Pieces for 2 violins and piano. Hamburg: Musikverlag Hans Sikorski GmbH & Co. KG.

Vesamäki, Eeva 2010. Roden kapriisit. Harjoittelupäiväkirja suosikeistani. Opinnäytesyö. Helsinki. Saatavuus: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15502/Vesamaki_Eeva.pdf?sequence